

Başkan Prof. Dr. Cemal Mihçioğlu, Prof. Dr. Cahit Talas, ve Prof. Dr. Muammer Aksoy'dan kurulu Doktora Jürisi önünde, 25 Mart 1969 tarihinde, savunulan ve kabul edilen «DEVLETE KARŞI GREVLERİN KRİTİK TAHLİLİ» başlıklı Doktora Tezinin Türkçe ve yabancı dil özetleridir

**Türkiye'de İşçi - Devlet İlişkileri
Açısından**

DEVLETE KARŞI GREVLERİN KRİTİK TAHLİLİ

Geleneksel işyeri ilişkileri kuramı, örgütün çalışan ve çalıştıranyla bir bütün olduğu varsayımından hareketle, «emek» ve «sermaye»nin barış içinde birlikte yaşadıklarını, grev ve lokavt gibi çalışma barışını bozan durumların da «doğal durumdan sapma» niteliğini taşıyan hastalıklı olaylar olduğunu öne sürmektedir.

Karşı görüşü savunanlar, bir başka deyişle kapitalist toplumların barındırdığı çelişkiler yüzünden uyuşma karşı uzlaşmazlığın «doğal durum» olduğunu tartışanlar, herşeyden önce, geleneksel işyeri ilişkileri kuramının temel varsayımlarını çürütmekle işe başlamak durumundadırlar. Bu nedenle, araştırmamızın öz amacı, adı geçen işyeri ilişkileri kuramının toplumsal temellerinin eleştireci çözümlemesidir.

Sweezy, «Gerçeklerin tek mihenktaşı, herhangi bir kişinin öznel yargısı değil, tarihin nesnel çizgisidir.» demektedir (Paul A. Baran-Paul M. Sweezy, *MONOPOLY CAPITAL*, Penguin Books, London, 1968, s. 12). Araştırmamızın yöntemsel özü bu soyutlamada cisimleşmektedir. Bir başka deyişle, başlarken, ilişkiler bütünüünün en genel çizgileri tarihsel gelişimleri içinde verilmekte, sonra da tek başlarına alındıklarında pek anlamlı olmayan fakat diyalektik ilişkiler içinde görüldüklerinde herşeyi açıklayan bir olaylar zinciri bu öz çevresinde geliştirilerek içsel birlik ve düzenlilik sağlanmaktadır.

Ana çizgileriyle ve soyut olarak öne sürülenler şunlardır : (1) Kapitalist toplumlarda «doğal durum», uyuşmazlık değil, uzlaşmazlıktır ve bu uzlaşmazlık yapının özünden gelmektedir; (2) Sermaye olgusunun barındırdığı içsel çelişki yüzünden, işyeri uyumsuzlukları gibi sıklıkla görülen durumları, insan ilişkilerini geliştirmek gibi geçici tedbirlerle çözmek olanaksızdır; (3) Sorunun, kaçınılmaz olarak, toplumu meydana getiren ana sınıflar açısından ele alınması gereklidir; (4) DEVLET'in bir sınıfsal içeriği vardır ve bu sınıfsal içerik, kapitalist toplumlarda, devlet makinesinin burjuvazinin çıkarlarına uyarlanmış biçimde işlemesine yol açmaktadır. Bu temel önermelerden hareketle, Anadolu toplumlarında üretim ilişkilerinin evrimi üstünde en genel çizgileriyle durulmuş ve devletin, *son tahlilde*, kapitalist işveren olarak Türkiye işçi sınıfının karşısında yer aldığı vargılanmıştır. Bu sonuca varmada kullanılan ölçüt 1963-1968 dönemi devlet kesimi grevleri ve bu grevlerin karşılaştırmalı morfo-sosyolojik görüntüsüdür.

İşçi-devlet ilişkilerini belinlemede grevlerin temsil edici bir nitelik taşımadığı, bunların işyeri ilişkilerinde abartılmış «aşırı durum»lar olduğu söylenebilir. Buna verilebilecek bir cevap toplumsal olaylara ilişkin varsayımların ancak toplumsal olaylarla sınımlanabileceği, grevler de birer toplumsal olay olduğundan «grev» ölçütünün geçerli sayılması gerektiğidir. Üstelik, «aşırı» ya da «olağanüstü» sayılabilecek durumların bir büyüteç görevi gördüğü ve sıradan durumlarda gözden kaçabilecek yüzeyaltı ilişkileri yüzeyüstüne çıkardığı bir gerçektir.

Bu saydığımız nedenlerden dolayıdır ki, işyeri ilişkilerinin bu eleştirici çözümlemesinin başarı ya da başarısızlığını ölçmede yararlanılacak ölçüt, ayrıntılarda ya da örneklemelerde görülen eksiklikler değil, Türkiye'deki egemen üretim ilişkileri çerçevesinde beliren işçi-devlet uzlaşmazlığına dikkati çekmedeki etkinlik olmalıdır.

GİRİŞ bölümünde araştırmanın amacı betimlenmekte, geleneksel işyeri ilişkileri kuramının dolup taşıdığı burjuva idealizasyonları ve eksiklikler belirtilmekte, temel varsayımlar, çözümleme araçları ve yöntem sorunları ele alınmakta, temel varsayımların bir parçası olarak «devlet» ve «devletin sınıfsal içeriği» kavramları üstünde durulmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM'de, bir yandan toprak mülkiyetinin bir büyük toprak sahipleri sınıfının elinde toplanmağa başlamasının bir sonucu olarak Türkiye işçi sınıfının doğuşu ve diğer yandan da

emperyalizmin bağımlılaştırıcı fakat aynı zamanda kapitalistleştirici etkileri üzerinde durulmakta, böylece Anadolu toplumlarındaki kapitalistleşme süreci ana çizgileriyle betimlenmektedir. Türkiye'de feodal yapının yıkılması ve burjuva devriminin gerçekleşmesinde tarihe bilinçsiz olarak araçlık eden emperyalizmin ülke-içi paravanı olarak *büyük toprak sahipleri-aracı (komprador) burjuvazi-işbirlikçi bürokrasi* koalisyonunun Türkiye işçi sınıfına karşı yer alışı süreci incelenmekte; yine bu tarihsel çerçeve içinde, bir yandan Ulusal Kurtuluş Savaşı ve diğer yandan da 1929 buhranı'nın sonucu olarak, emperyalist güçlerle yerli işbirlikçi sınıfların tüm bağlarının koptuğu, işbirlikçi özel girişime bel bağlamış bir ulusal ekonominin koltuk değnekleri olarak *emperyalizmden boşalan yerin «devletçilik» tarafından doldurulduğu* öne sürülmektedir. Bu çözümlenmeler ışığında, «devletçilik», daha tutarlı bir deyişle devletin ekonomik güdümlenmesi, özü gereği, bir özel girişimcilik yaratmayı amaçlamaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu'nun yürürlüğe girdiği 1963 sonrası dönemdeki kamu kesimi grevlerinin karşılaştırmalı ve morfolojik bir çözümlemesini getirmektedir. *Kayıp İşgünü* (grevci sayısı x grevde geçen gün sayısı), *katılma yüzdesi* (grevci işçi sayısı/grevyerindeki toplam işçi sayısı), *grevde geçen toplam gün* gibi ölçütlerden yararlanılarak, 1963-1968 döneminde uygulanan kamu kesimi grevlerinin özel kesim grevlerine kıyasla daha şiddetli geçtiği vurgulanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM'de, örneklenen 14 kamu kesimi grevinin tümünde, (1) *DEVLET*'in çeşitli öğelerinin grev-kırıcılığı yaptıkları, (2) işçi isteklerine hemen bütünüyle kayıtsız kalındığı, (3) devlet yetkililerinin işçilere karşı takındıkları çoklukla aşağılayıcı tutum yüzünden grev yerlerinde çatışmalar olduğu, (4) *DEVLET*'in, özellikle 1967 - sonrası dönemde, «sarı sendikalar» yoluyla işçi hareketini bölmeye yöneldiği saptanmaktadır. Örneklenmiş 14 kamu kesimi grevine ilişkin olarak çıkarılan bir diğer sonuç, artık değer üretiminin söz konusu olduğu (çoklukla) kamu iktisadî kuruluşları işletmelerinde, grev şiddetinin, özel kesim grevlerinin bile yaklaşık iki katına çıktığıdır.

Bir sonuç ve değerlendirme bölümü niteliğini taşıyan *DÖRDÜNCÜ BÖLÜM*'de, (1) egemen üretim ilişkilerine bakmaksızın davranış biçimlerinin soyutlanıp evrenselleştirilemeyeceği, (2) sermayenin barındırdığı içsel çelişki yüzünden, kapitalist toplumlar da, işyeri uyuşmazlıklarının kişisel düzeyde alınacak tedbirlerle

çözülemeyeceği sonucuna ulaşılmaktadır. Sorun ve sorunun çözümü, olaylara sınıf açısından bakmada yatmaktadır.

*

**

(Yabancı Dil Özeti)

**A CRITICAL ANALYSIS OF STRIKES
AGAINST THE STATE**

Based on the very simple assumption that *ORGANIZATION* (employer and employees included) constitutes an indivisible and harmonious whole, classical industrial relations theory postulates that labour and capital peacefully co-exist and that cases of industrial conflict, such as strikes and lockouts, are nothing more than exceptions to the rule.

Those who wish to argue to the contrary, i.e. to state that the contradictions inherent in the phenomenon called capitalistic society elevate industrial conflict to a position where it is not the exception but the rule, have to deflate not the classical theory in itself, for it may be watertight for all one cares, but the very foundations and underlying assumptions on which it rests. Hence, the primary objective of this essay is a critical analysis of the social foundations of classical industrial relations theory.

As Sweezy once stated, «*the final test of truth is not anyone's subjective judgement but the objective course of history.*» (Paul A. Baran and Paul M. Sweezy, *MONOPOLY CAPITAL*, Penguin Books, London, 1968, s. 12). This abstraction presents, in a nutshell, the methodological core around which my essay has been elaborated, i.e. giving a sketch of the overall conception in its true historical perspective to start with and then attaining internal unity by organizing around the central theme events which taken alone explain very little but when taken dialectically reveal everything.

In abstract, I have argued on historical premises that industrial conflict is not the exception but the rule in capitalistic society, that due to the contradictions inherent in capital, industrial conflict cannot be solved by such superficial measures as improving human relations, that the matter has to be dealt with on a class and *not* repeat *not* personal basis and finally that the *STATE*, operating within the framework of capitalistic society, as a cobweb

of institutions, is inevitably geared to the interests of the ruling classes, i.e. the bourgeoisie. *In concrete form*, I have elaborated on the skeletal evolutionary course of relations of production in Anatolian society, emphasizing that the state inevitably bears a class content and that, *in the final resort*, its institutionalized forms have faced the Turkish working class as a capitalist employer. Details pertaining to the present-day relations of production within the public sector, where the *STATE* faces the Turkish working class as a representative of the propertied classes on the one hand and an individual entrepreneur (or capitalist employer) on the other, have been filled in with special reference to a morphological and sociological analysis of the public sector strikes in the 1963-1968 period.

It may be argued that strikes are not representative appearances and that they, more or less, tend to take the form of exaggerated industrial relations. To this argument I bring the counter-argument that strikes are not exaggerations but aggrandizements, that those cases or happenings ruled «exceptional» according to ordinary standards actually shed light on underlying conditions which may otherwise go unnoticed.

For these very simple reasons, it is my belief that the failure or success of this critical analysis of human relations theory should be judged not by shortcomings observed in detail or sampling, but by the extent to which attention has effectively been focused on the irreconcilability of the interests of the working class and the *STATE, within the mode of production prevalent in present-day Turkey.*

The *INTRODUCTORY SECTION* functions as a proclamation of what may be termed «The Platform» of the essay. The obvious flaws in and the bourgeois idealizations of classical industrial relations theory are pointed out in an undetailed manner; an outline of the primary working hypotheses, instruments of analysis, methodology and strived ends is sketched. As a functional part of the working hypotheses, I elaborate on the basic theories regarding the «State» in general and the «Class Content of the State» in particular.

CHAPTER ONE deals in detail with the evolution of relations of production in Anatolian society, placing special emphasis on the emergence of the Turkish working class as a result of the concentration of landownership in the hands of a feudal minority

and the devastating yet sub-structurally revolutionary impact of imperialism. The historical foundations of the coalition formed by the merchant capitalists (comprador bourgeoisie), big landowners, collaborating bureaucrats and imperialist powers against the Turkish working class are analysed with special reference to the fact that imperialism has been the unknowing instrument of history in bringing about the disruption of the feudal order and the realization of the bourgeois revolution. Within this basic historical framework I have pointed out that the imperialist powers were forced away from the helm of the Turkish economy, partly as a result of the War of Independence and mostly due to the Great Depression of 1929, and that state capitalism (statism) took over where the imperialist powers left off, i.e. as the crutches of an otherwise crippled collaborationist private sector. Herein lies the historical roots of state employership in Turkey.

CHAPTER TWO provides a morphological analysis of the public sector strikes in the post-1963 period. Utilizing such criteria as *workday losses* (number of strikers x duration of strike), *rate of participation* (number of strikers/total number of workers), *average number of days on strike* (duration of strike), etc., it is concluded that the strikes in the public sector compare in intensity with strikes in the private sector.

CHAPTER THREE gives a detailed account of fourteen sampled strikes and abstracts that in all fourteen cases the various organs of the STATE have resorted to strike-breaking measures, that an attitude of utter indifference has been adopted towards the demands of the workers and that, in several instances, clashes have occurred due mostly to the degrading attitudes of the public officials. In one case (the Manisa Strike of 1967), security officials have actually incited the public against the workers. It has been further noted that the degree of intensity of the strikes tend to rise in the State Economic Enterprises where the problem is that of the realization of surplus value.

CHAPTER FOUR, which serves as a conclusion, argues that it is impossible to abstract and universalize behavioural norms irrespective of the prevalent mode of production and that the contradiction inherent in capital prevents one from abolishing industrial conflict at a personal level, i.e., without abolishing class conflict. The problem and the solutions of the problem have to be dealt with on a purely class basis.

Dr Kurthan FİŞEK